

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Pedagogická fakulta
Katedra biologie a environmentálních studií

Posudek oponenta na diplomovou práci

Předložila studentka: Ivana Skoumalová

Název: Mnohonožky Českého a Moravského krasu

Vedoucí práce: prof. RNDr. Lubomír Hanel, CSc.

Práce Ivany Skoumalové je zaměřena na srovnání fauny mnohonožek CHKO Český kras a CHKO Moravský kras. Vychází především z rozsáhlých společných terénních sběrů autorky a jejího původního školitele, následně konzultanta, RNDr. Pavla Kocourka, a z literárních údajů. Autorka vyhodnotila nejen druhové spektrum v obou sledovaných oblastech, ale zároveň i zastoupení jednotlivých druhů v různých typech biotopů dle katalogu biotopů ČR (Chytrý a kol., 2001). Práce je doplněna didakticky pojatými regionálními atlasy mnohonožek pro Český a Moravský kras.

Autorka nesporně odvedla velké množství terénní práce a obrovské úsilí při zpracování získaných sběrů. Je patrné, že se velmi dobře zapracovala do determinace mnohonožek a získala široký přehled o jejich biologii.

Za nejzdařilejší část práce považuji přiložené atlasy a určovací klíče, které obsahují řadu převážně originálních ilustrací, většinou doplněných detailními kresbami samčích pohlavních orgánů mnohonožek od Dr. Kocourka. Autorčiny ilustrace jsou většinou zdařilé, má nesporný výtvarný talent, místy by ale bylo vhodné realističtěji propracovat morfologii zobrazených druhů. Pro případné vydání atlasu by ale zřejmě bylo nutné naskenovat původní obrázky v lepším rozlišení a upravit kontrast. Také je na některých místech uváděno, že se jedná o fotografie a přitom jsou zařazeny kresby. Zjednodušený klíč bych doporučoval upravit, aby byl použitelný i pro širší oblast, kde je nutné počítat s nálezy dalších druhů. Pro výukové účely by bohatě stačilo určování do rodů.

Kapitolu 2. Vymezení problematiky považuji také za poměrně zdařilou, autorka ji pojala opravdu komplexně a je zajímavě napsaná. Přehled odběrových lokalit bych ale doporučoval přeradit do kapitoly Metodika. V přehledu systému mnohonožek ČR na str. 20-25 jsou systematické kategorie poněkud nelogicky uvedeny anglicky. Doporučuji je převést do češtiny, protože jména mnohonožek následují česky a latinsky.

Ke způsobu prezentace výsledků provedených výzkumů mám následující výhrady:

1. Práce je velmi rozsáhlá, s řadou nestránkovaných příloh. Mohla však být uspořádána podstatně úsporněji a přehledněji, při zachování stejného nebo lepšího informačního obsahu.

2. V kapitole 3. Výzkumná část - metodika postrádám přehled určovací literatury použité k determinaci. Dále zde chybí přehled odborných lokalit, který je nelogicky uveden v jiné kapitole (viz výše). Jsou zde dále zmiňovány výzkumy předchozích autorů, jejichž přehled patří spíše do odpovídajících částí kapitoly 2. Vymezení problematiky nebo do diskuse.
3. Znázornění prezence/absence mnohonožek v jednotlivých typech biotopů (kapitoly 4.1 a 5.1) v sérii řady oddělených sloupcových grafů považují dost nepřehledné. Aby čtenář mohl jednotlivé biotopy mezi sebou porovnat, musí prací složitě listovat. Mnohem přehlednější by byla tabulka o rozsahu 1 strany, s druhy v řádcích pod sebou a výskytem v jednotlivých typech biotopů ve sloupcích vedle sebe (znázornit křížky, vybarvenými políčky apod.).
4. Zhodnocení učebnic v kapitole Didaktická část je poměrně povrchní. Z učebnic pro základní školy jsou zařazena pouze různá vydání učebnice Černíka a kol, navíc chybně citovány bez spoluautorů. Mezi učebnicemi pro střední školy chybí například Papáček a kol (různá vydání) nebo Jelínek a Zicháček (různá vydání).
5. Diskuse je poměrně roztráštěná, zbytečně se zde opakuje výčty druhů mnohonožek, již dříve uvedené ve výsledcích. Naopak jsou vlastní výsledky poměrně málo diskutovány s literaturou o ekologických nárocích mnohonožek, ale nemám přehled o tom, nakolik byla autorce dostupná.
6. Doporučoval bych v seznamu literatury řádně citovat také sekundární prameny, které autorka cituje v diskusi jako převzaté z Kocourka (2003). Bylo by vhodné, aby si je autorka od svého konzultanta vyžádala a údaje čerpala přímo z nich. Prací není mnoho a s ohledem na vazbu k území Moravského krasu jsou zřejmě poměrně zásadní.
7. V seznamu literatury dále chybí některé práce citované v textu (Verner 1959; Rosický 1976; Lang 1955 a další). Na některých místech nejsou v textu jednoznačně odlišeny různé práce téhož autora ze stejného roku (např. Kocourek 2004 - 2x; Kocourek 2007 - 2x; Tajovský 2001a,b). Seznam literatury je dále tištěn se zbytečně velkými mezerami mezi jednotlivými pracemi a zabírá tak více stran než je nutné.
8. Přílohy jsou velmi málo propojeny odkazy s vlastním textem práce. Některé přílohy nejsou zmiňovány vůbec, nebo ne na místech, kde by to bylo vhodné. Nejsou například prakticky vůbec komentovány výsledky podrobných výzkumů pomocí zemních pastí v Císařské rokli (příloha X), ani výsledky provedených klimatických měření. Je škoda, že velmi pěkné, i když ne vlastní, fotografie biotopů v příloze VIII. a XVIII. autorka nezařadila do charakteristiky biotopů v kapitole 2, kde by je měl čtenář "po ruce".

Závěr

Výše uvedené výhrady jsou převážně formální, snižují ale čtivost a přehlednost práce. Domnívám se, že koncepce práce, zadaná původním školitelem Dr. Kocourkem, nebyla vhodně navržena.

Jednotlivé výzkumy by bylo vhodné lépe naplánovat a při podstatně menším úsilí mohla Ivana, vzhledem ke svým schopnostem, získat lépe vyhodnotitelné výsledky. To nepovažuji za autorčinu chybu, v době kdy začínala, neměla potřebné zkušenosti.

Celkově mohu shrnout, že Ivana v rámci své diplomové práce provedla velmi rozsáhlé výzkumy, které výrazně přesahují obvyklý rozsah diplomových prací na naší katedře. Získané faunistické údaje jsou nesporně velmi cenné a věřím, že je autorka ve spolupráci s dr. Kocourkem bude publikovat. Text práce pochopitelně bude nutné pro účely publikace výrazně upravit.

Předloženou práci **doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.**

Otázky do diskuse při obhajobě:

1. Překvapil mě nález zástupců exotického řádu cvrčkovci (Grylloblattodea), v zemních pastech z Císařské rokle (Tab. 5 v příloze X). Pokud je mi známo, nebyl tento řád v ČR dosud nalezen. Nejde o záměnu s jiným hmyzem, například drabčíky?

V Praze, 27. května 2010

Mgr. Jan Mourek